

Eduskunta
Talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö / HE 230/2018

12.12.2018

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kuluttajaluottosopimuksia ja eräitä muita kuluttajasopimuksia koskevien säännösten muuttamisesta

Autotuojat ja -teollisuus ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä kuluttajaluottoja koskevan sääntelyn muuttamisesta. Uudistuksen päätavoitteena on vähentää velkaongelmia ja kalleimpien kuluttajaluottosopimusten tarjontaa, sekä ehkäistä kuluttajaluottoihin liittyvän sääntelyn kiertämistä.

Ylivelkaantuminen on Suomessa merkittävä ongelma, ja pyrkimys sen pienentämiseen on ehdottoman kannatettavaa. Esitetyt muutokset eivät kuitenkaan kaikilta osin palvele esityksen tavoitteiden toteutumista parhaalla mahdollisella tavalla.

Muutosehdotus ja yhteenveto

Ehdotamme hallituksen esitykseen seuraavaa muutosta:

Korko- ja kulukattosääntelyn piiristä tulisi rajata pois osamaksukaupat, joissa

1. myönnettävän luoton vakuutena toimii kaupan kohde, ja
2. luotonantaja pidättää vakuuteen omistus- tai takaisinotto-oikeuden siltä varalta, että luottoa ei makseta takaisin, sekä
3. vakuuden omistajuudesta tehdään merkintä viranomaisen ylläpitämään rekisteriin.

Tällaiset, käytännössä erilaisia ajoneuvoja koskevat luotot ovat luonteeltaan hyvin lähellä esinevakuudellisia asuntoluottoja, jotka on hallituksen esityksessä jo rajattu pois korko- ja kulukaton laajennuksen piiristä. Myöskään osamaksukaupassa kuluttaja ei saa haltuunsa rahaa, vaan ainoastaan hankittavan hyödykkeen, jota hän ei voi realisoida ilman rahoittajan suostumusta. Vakuuden mahdollisesta myynnistä saatavia rahoja ei näin ollen myöskään voida käyttää mihinkään muuhun, kuin sitä koskevan luoton maksamiseen. Kuvatulla tavalla toteutettu, tarkoin kontrolloitu osamaksukauppa ei käytännön elämässä aiheuta pitkäkestoisia maksuvaikeuksia, eikä johda ylivelkaantumiseen edes kuluttajan kohtaamissa vakavissa taloudellisissa vaikeuksissa.

Nykyisen kuluttajaluottosopimuksia koskevan sääntelyn ongelmaksi on havaittu, että pikaluottoja tarjoavat yritykset ovat käytännössä pystyneet kiertämään korkokattoa. Tämän torjuminen onkin nyt käsillä olevan uudistuksen keskiä tavoitteita. Ehdottamamme muutos on muotoilultaan sellainen, että sen kiertäminen tai väärinkäyttö on käytännössä mahdotonta.

Mikäli kaikesta huolimatta esinevakuudelliset, viranomaisrekisteriin merkittävät osamaksuluotot halutaan saattaa korko- ja kulukaton piiriin, tulisi koko sääntely toteuttaa nykyisenlaisena todelliseen vuosikorkoon perustuvana mallina, joka mahdollistaisi osamaksun luonteen ja kustannusrakenteen mukaisen luottosopimushinnoittelun. Todellinen vuosikorko tarjoaa kuluttajalle totuudenmukaisen kuvan luotosta perittävien kokonaiskustannusten määrästä vuositasolla. Lisäksi todellinen vuosikorko on joka tapauksessa ilmoitettava kuluttajalle muun muassa markkinoinnissa ja luottosopimusta solmittaessa.

Muutosehdotuksen perustelut

Osamaksukauppa rahoitusmuotona

Esityksen mukaan kuluttajaluotosta perittävän koron ja muiden kustannusten sääntely laajenisi koskemaan myös yli 2000 euron luottoja, mukaan lukien vakuudelliset hyödykesidonnaiset luotot. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi autokaupassa tyypilliset osamaksusopimukset tulisivat sääntelyn piiriin. Tällaiset osamaksusopimukset ovat kuitenkin merkittävästi erilaisia rahoitusinstrumentteja kuin uudistuksen pääasiallisena kohteena olevat ns. pikavipit ja muut vakuudettomat luotot.

Osamaksukauppa on esinevakuudellinen luottomuoto, jossa luotto kohdistuu tietyn tuotteen hankintaan ja kyseinen tuote toimii samalla myös luoton vakuutena. Myyjä pidättää vakuuteen joko omistus- tai takaisinotto-oikeuden, kunnes luotto on maksettu takaisin. Esimerkiksi auton osamaksukaupassa rahoitusyhtiö on luottosopimuksen keston ajan ajoneuvon omistaja, ja ostaja merkitään ajoneuvorekisteriin ajoneuvon haltijaksi.

Tästä syystä osamaksukauppojen luottoriski on selkeästi alhaisempi kuin vakuudettomissa luottotyypeissä. Näin ollen niiden korot ja muut kustannukset ovatkin varsin alhaisia: Suomen Pankin tilastojen (Suomalaisten lainat ja talletukset, 31.10.2018) mukaan suomalaisten luottolaitosten suomalaisille myöntämien muiden vakuudellisten kulutusluottojen kuin kortti- ja tililuottojen vuosikorko on keskimäärin 2,46 %, mikä on selkeästi alhaisempi kuin minkään muun kuluttajaluottolajin korko.

Osamaksu-markkinaa hallitsevat koti- ja ulkomaisten pankkien ja vakuutusyhtiöiden omistamat rahoitusyhtiöt, jotka ovat sitoutuneet vastuulliseen luotonantoon. Esimerkiksi autoalalla ovat käytössä koko alaa koskevat yleiset osamaksukaupan sopimusehdot, jotka on jo vuosikymmenien ajan laadittu yhteistyössä kuluttajaviranomaisen kanssa. Yhteistyöllä on haluttu varmistaa vastuullinen luotonanto ja oikeat kuluttajansuojalain mukaiset toimintatavat. Tällä hetkellä käytössä olevat osamaksuehdot vuodelta 2008 ovat Autoalan Kuluttajaneuvottelukunnan hyväksymät ja kuluttaja-asiamiehen tarkastamat.

Osamaksukauppa ei ole syynä ylivelkaantumiseen

Osamaksukauppa on kuluttajan kannalta turvallinen rahoitusmuoto. Sopimusrakenteeltaan se on selkeä kertaluotto, jonka yhteydessä ei nykyainsäädännönkään puitteissa voida periä mitään ylimääräisiä kustannuksia kuluttajalta. Lisäksi osamaksukaupoissa luoton takaisinmaksun seuranta ja asiakaspalvelu luottosopimuksessa sovitun maksuohjelman aikana on kattavaa ja ajantasaista.

Osamaksukaupassa kuluttaja voi pääsääntöisesti milloin tahansa vapautua velastaan kokonaan tai suurilta osin myymällä osamaksusopimuksen vakuuden, esimerkiksi ajoneuvon. Kuluttaja voi tällä tavoin merkittävästi pienentää velkataakkaansa, mikäli hänen taloudellisessa tilanteessaan tapahtuu yllättäviä muutoksia. Kun vakuuden omistajaksi on viranomaisen ylläpitämässä rekisterissä merkitty luotonantaja, kuluttaja ei kuitenkaan voi myydä ajoneuvoa ilman rahoittajan lupaa. Tämä varmistaa sen, että vakuuden myynnistä saatavia rahoja ei voida käyttää mihinkään muuhun, kuin sitä koskevan luoton maksamiseen. Näin ollen tällainen osamaksu ei aiheuta pitkäkestoisia maksuvaikeuksia, eikä johda ylivelkaantumiskierteen pahenemiseen edes kuluttajan kohtaamissa vakavissa taloudellisissa vaikeuksissa.

Osamaksua perustettaessa vakuutena toimivan ajoneuvon vakuusarvo arvioidaan. Sopimuksen kesto ja muut ehdot määritellään siten, että ajoneuvon vakuusarvo on riittävä suhteessa asiakkaan luottokelpoisuuteen koko luottoajan. Tämä tarkoittaa sitä, että vakuus on todellinen ja tosiasiasa suurelta osin kattaa kyseisen velan, mikäli kuluttaja taloudellisen tilanteensa vuoksi joutuisi vakuuden realisoimaan. Lisäksi valtaosassa autojen osamaksukauppoja rahoitetaan vain osa ostettavan auton hinnasta, sillä osan kauppahinnasta muodostaa joko maksettava käsiraha tai vaihtoauto.

Vakuudellisten osamaksuluottojen rooli velkaongelmien ja ylivelkaantumisen aiheuttajana onkin hyvin pieni. Osamaksukaupan yhteydessä ajaudutaan ulosottoon ja ulosottoviranomaisen suorittamaan osamaksutilitykseen vain harvoin. Hallituksen esityksen sivulla 5 esitettyssä laskelmassa osamaksukauppa on tilastoitu tililuottojen ja muiden kertaluottojen kategoriaan. Tällaisia velkomustuomioita lasketaan annetun käräjäoikeuksissa vuonna 2017 noin 190 000 kpl. Näistä osamaksukauppojen aiheuttamia on kuitenkin vain murto-osa. Tämä käy ilmi vuoden 2017 ulosottotilastoista, jonka mukaan osamaksusopimusten tilityksiä hoidettiin ulosotossa vain 1764 kpl, eli 0,9 % velkomustuomioiden määrästä. Näissäkin tapauksissa velallisen maksettavaksi jäävää velkaa alentaa merkittävästi vakuutena olevan kohteen tilitysarvo, joka siis luetaan velallisen hyväksi. Lisäksi voidaan havaita, että osamaksutilitysten määrät ulosotossa ovat laskeneet voimakkaasti vuoden 2010 jälkeen, vaikka solmittujen osamaksukauppojen määrä on samaan aikaan voimakkaasti kasvanut. Kaikkiaan osamaksulla rahoitettuja ajoneuvoja (ns. aktiivinen osamaksukanta) on Trafín rekisterissä yhteensä n. 457 000 kpl.

Yhteenvetona voidaan siis todeta, että osamaksu ei ole ylivelkaantuneelle kuluttajasegmenteille suunnattu rahoitusmuoto, vaan se on tavallisten suomalaisten kuluttajien ja perheiden laajasti käyttämä turvallinen rahoitusmuoto.

Ruotsin kuluttajaluottojen sääntelyä koskeva uudistus syksyllä 2018

Ruotsissa on äskettäin uudistettu kuluttajaluottoja koskevaa lainsäädäntöä siten, että ns. korkeakuluisille luotoille on asetettu korkokatto. Ruotsin kuluttajaluottolain mukaan korkeakuluisena pidetään sellaista luottoa, jonka todellinen vuosikorko on vähintään viitekorko lisättynä 30 prosenttiyksiköllä ja *joka ei ole pääasiassa hyödykesidonnainen luotto tai asuntoluotto.*

Konsumentkreditlag (2010:1846) 2 §: högkostnadskredit: en kredit med en effektiv ränta som minst uppgår till referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 30 procentenheter och som inte huvudsakligen avser kreditköp eller är en bostadskredit

Lakiesityksen perusteluissa todetaan, ettei hyödykesidonnaisten luottojen ja asuntoluottojen voida katsoa kuuluvan korkeakuluisien luottojen määritelmään, eikä niihin liity samanlaisia ongelmia kuin ns. itsenäisiin rahaluottoihin, kuten pikavippeihin:

Regeringens proposition 2017/18:72, s. 16:

Utredningen (...) föreslår mot den bakgrunden att bostadskrediter och krediter som huvudsakligen avser kreditköp ska undantas från definitionen av en högkostnadskredit. Svenska Konsumentkreditföretagen Ekonomisk Förening förordar i stället att alla slags kreditformer ska omfattas av definitionen av en högkostnadskredit. Regeringen instämmer emellertid i utredningens och de flesta av remissinstansernas bedömning att det inte är lämpligt. Det är en tämligen stor skillnad mellan en kredit kopplad till ett kreditköp och en fristående kredit, då krediten i det första fallet i grunden är ett betalningsansånd för en vara eller en tjänst som konsumenten redan har fått. I fråga om bostadskrediter är det ofta fråga om en kredit som är förenad med säkerhet i bostaden. Vidare är dagens problematik med höga krediträntor och kostnader inte förknippad med vare sig krediter som huvudsakligen avser kreditköp eller bostadskrediter.

Ehdottamamme sääntely on huomattavasti tiukempi kuin Ruotsissa omaksuttu malli. Korko- ja kulukaton piiristä ei rajattaisi pois kaikkia hyödykesidonnaisia luottoja, vaan ainoastaan sellaiset tarkoin kontrolloidut, kuluttajille turvallisimmat osamaksukaupat, jotka eivät ole syynä ylivelkaantumisongelmaan.

Hallituksen esityksen ongelmallisuus osamaksukaupan kannalta

Esityksen mukaan luoton vuosittaiselle korolle asetettaisiin 30 % korkokatto. Lisäksi muiden luottokustannusten kuin koron perimistä rajoitettaisiin merkittävästi. Muita luottokustannuksia olisi sallittua periä päivää kohden laskettuna 0,01 % luoton määrästä, kuitenkin enintään 150 euroa vuodessa.

Ehdotettu korko- ja kulukaton rakenne sopii huonosti ajoneuvoalan osamaksukauppasopimuksiin. Koska osamaksusopimus on esinevakuudellinen rahoitusmuoto, sen kustannusrakenne on hyvin erilainen kuin vakuudettomien luottojen. Osamaksulle tyypillisiä kustannuksia ovat muun muassa vakuusesineen arvon määrittämiseen ja seurantaan liittyvät kustannukset, jotka ovat luonteeltaan

kiinteitä luoton määrästä ja sopimusajasta riippumattomia kustannuksia. Nämä kustannukset lisäksi painottuvat luottosopimuksen alkuun, kun taas seuraavien vuosien kustannukset ovat pienempiä. 150 euron rajoitus vuosittaisille luottokustannuksille ei kata esimerkiksi nykyisiä autorahoituksen tyypillisiä perustamiskustannuksia osamaksusopimuksella toteutettavalle luotolle. Vaikka ajoneuvojen osamaksukauppojen luottokustannukset ovat siis kokonaisuutena maltilliset, niiden rakenne ja jaksottuminen luoton takaisinmaksuajalle on sellainen, että 150 euron kiinteä vuosittainen rajoitus soveltuu huonosti niiden sääntelyyn.

Esitetyn mukainen luottokustannusten rajoittaminen todennäköisesti johtaisi siihen, että kustannuksia siirrettäisiin korkoihin. Esityksessä on arvioitu, että tällaiset korkojen korotukset kohdistuisivat vain niihin luotonottajiin, joiden luottoriski on suurin. Osamaksukaupan osalta arvio ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä luottoriski ei ole osamaksukaupassa merkittävä kustannuspainetta aiheuttava tekijä. Osamaksukaupassa luottoriskiä säädellään sen sijaan pääsääntöisesti sopimuksesta vaadittavan käsirahan ja sopimusajan avulla. Näin ollen kustannusten korottaminen koskisi kaikkia osamaksun käyttäjiä, eikä ainoastaan pientä osaa kuluttajista. Tämä johtaisi kulujen epäoikeudenmukaiseen kohdistumiseen verrattuna nykyiseen käytäntöön, jossa kuluja peritään vain niiden tosiasiallisen aiheutumisen perusteella.

Lisäksi on mahdollista, että autorahoituksessa siirryttäisiin nykyisten kiinteiden korkojen sijaan käyttämään muuttuvia korkoja, jolloin riski korkotason muutoksista siirtyisi elinkeinonharjoittajalta kuluttajan kannettavaksi. Tätäkään ei voida pitää kuluttajalle edullisena kehityksenä.

Kunnioitavasti,

Tero Kallio
toimitusjohtaja
+358 40 729 4513
tero.kallio@autotuoajat.fi

Teemu Nieminen
lakimies
+358 40 522 8467
teemu.nieminen@autotuoajat.fi

Autotuojaat ja -teollisuus ry
Ateneuminkuja 2 C, 10 krs
00100 Helsinki
www.autotuoajat.fi

